

ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין

סא.

עין משפט גר מצוה

א ומי פ"ח מהל' ע"ז
ה"ל ט"ז ע"ד ס"י קמה
ס"א:
ק"ב ב מ"י פ"ג מהל'
עבודת מוכבים הלכה
ב סמך לז"ן ח'
ק"ל א ג מ"י ע"ג הלכה ג'
ק"ל ב ד ה ו מ"י ע"ה פ"ה
הלכה ה':

אסורה. הצהמה בהגלה ואע"פ שהשחיטה לאו לעבודת כוכבים היתה ואפילו לא זרק דמה לעבודת כוכבים נאסרה. וילפינן טעמא בשחיטת חולין [לע]. דגמר לה רבי יוחנן ממחשבת פגול דהויא מעבודה לעבודה דהשוחט את הזבח על מנת לזרוק את הדם למחר פיגול:

רייש לקיש אמר מותרת. פי' בהגלה ולא באכילה דמומר לעבודת כוכבים אסור לכול משחיטתו אי נמי אפילו באכילה שרי כיון דלא היה מומר מעיקרא ובשחיטה זו הוא דנעשה מומר: **איבה** יעבדו למעוטי מאי. תימה השתא נמי דאמר זביחה יאכה

ללמדך תקשה ליה איכה יעבדו למעוטי מאי דלמעוטי שלא כדרכה בשאר עבודות לא איטריין דמוציחה נפקא דוקא עבודת פנים וע"כ איכה יעבדו לרצויי אמת כגון פוער לפעור וזורק אצן למרקולים דלא נפקי ליה לא מוציחה ולא מהשתחויה ואי לאו איכה יעבדו ה"א דלפילו כדרכה צעינן דרך כיבוד וי"ל דאי השתחויה ללמד יאכה למידי בשאר עבודות אפילו שלא דרך כבוד כגון פוער לפעור וזורק אצן למרקולים נמי לא נריך קרא דמהשתחויה נפקא אע"ג דעבודתה דרך ציון כיון שעבדין אותה בך וגדולה מזו צעי למימר הש"ס בסמוך דנפקא ליה פוער למרקולים מהשתחויה דלהכי איטריין איכה יעבדו אע"ג דלין עבודתו בך אלא משום דעבודתו דרך ציון וכ"ש פוער לפעור וזורק אצן למרקולים אע"ג דרך ציון כיון דעבודתו בך: **בזניין** ציובה בהמה למרקולים. דמוציח לאלהים נפקא לן

אסורה וריש לקיש אמר מותרת הניחה לר' יוחנן אלא לריש לקיש בעי קרא מתקיף לה רב פפא ולרבי יוחנן לא בעי קרא עד כאן לא קא אסר רבי יוחנן אלא בהמה אבל גברא לא בר קטלא הוא ואתא קרא לחיובי גברא לקטלא מתקיף לה רב אחא בריה דרב איקא ולר"ל מי בעי קרא עד כאן לא קא שרי ר"ל אלא בהמה אבל גברא בר קטלא הוא מידי דהוה אמושחיה להר"ה דהר מותר ועובדה בסיף א"ל רב אחא מדפתי לרבינא למאי דקאמר ליה רבא בר רב הונן לאבוי אימא יצאה השתחויה ללמד על הכלל כולו איכה יעבדו למעוטי מאי וכי תיבא למעוטי הפוער עצמו לזובחים מהשתחויה נפקא מה השתחויה דרך כיבוד אף כל דרך כיבוד אלא למעוטי הפוער עצמו למרקולים ס"ד אמנא הואיל ועבודתו בזיון הוא אף כל בזיון קמ"ל אלא הא דאמר רבי ^ו אליעזר ימנין לזובה ^ז בהמה למרקולים שהוא חייב שנאמר ^ח ולא יזבחו עוד את זבוחיהם לשעירים אם אינו ענין לכדרכה דכתיב איכה יעבדו תניהו ענין לשלא כדרכה שלא כדרכה מהשתחויה נפקא התם בזובה להכעים רב המנונא אירכם ליה תורי פגע ביה רבה רמא ליה מתני' אהרדי תנן העובד עבודת כוכבים עובר אין אומר לא והאגן ^ט תנן האומר אעבוד אלך ואעבוד גלך ועבוד א"ל באומר איני מקבלו עלי אלא בעבודה ^י רב יוסף אמר תנאי שקלת מעלמא תנאי היא דתנאי האומר בואו ועבדוני רבי מאיר מחייב דור יהודה פומר ^{יא} היכא דפלחו כולי עלמא לא פליגי דכתיב ^{יב} לא תעשה לך פסל כי פליגי דביבורא בעלמא רבי מאיר סבר דיבורא מילתא היא ורבי יהודה סבר יוסף ^{יג} לאו מילתא היא דאמרי דאפילו לר' יהודה דביבורא נמי חיובי מחייב ^{יד} (דחנן) רבי יהודה אומר לעולם אינו חייב עד שיאמר אעבוד אלך ואעבוד גלך ועבוד במאי קמפילגי במסית לעצמו ואמרי ליה אין קמפלגי מר סבר מסית לעצמו שמעי ליה ואין דקאמרי ליה קושמא הוא ומ"ס מסית לעצמו לא שמעי ליה מימר אמרי מ"ש

צווח למכודים אצל צווח למכודים לא וא"ת אזהרה שמענו מלא יצחו עונש מלא ליה צווח למכודים וע"ק דמוציח לאלהים שמענו לעיל עונש אצל אזהרה לזבח שלא כדרכה מנא ליה דהא לעיל גזי השתחויה איטריין קרא לעוש וזוהרה שלא כדרכה וי"ל דזווח לאלהים לעונש ולא יצחו לאזהרה וניחא השתא דקאמר אס אינו ענין לכדרכה דהא כתיב איכה יעבדו דה"ל אס אינו ענין למכודים דהא כתיב וזבח לאלהים וגו' תניהו ענין למכודים והשתא לכל שלא כדרכה איטריין לא יצחו ולא נקט מרקולים אלא משום דסתם מצחים לאו אורחיהו צביחה וא"ת נימא דהני קראי למכודים אצל למכודים מנא לן דהא לקמן שלש השתחויות חד איטריין לכשלא כדרכה דמכודים וחד לשלא כדרכה דמצחים וי"ל כיון דגלי קרא גזי השתחויה דלא שני ה"ה בשאר עבודות וכן פי' בקונט' לקמן: **האומר** אעבוד. פי"ה משנתראה חייב דנפקא ליה מלא תאכה ולא תשמע אליו הא אכה ושמע חייב וקשה דאכתי לא ס"ד האי טעמא עד דמייתי ליה דרב יוסף אלא היינו טעמא דמקבלו עליו באלוה: **ומר** סבר מסית לעצמו לא שמעי ליה. תימה נהי דלא שמעי

לר' יוחנן אמר אסורה. קסבר מחשבין מעבודה לעבודה דילפינן מן פניס מחייב (נ"ד) דת' ממחשבת פיגול של פנים, שהשוחט על מנת לזרוק דם למחר או להקטיר איטריין למחר זכו עיקר פיגול (וחולין לט'). וריש לקיש אמר מותרת. לאכילה (תבחים י). לריש לקיש לא ליענין דפנים הוא דאמר רמנא השוחט על מנת לזרוק את הדם פיגול ואע"כ דלא זרק, דהוי מחשב מעבודה לעבודה. אבל מעבודה זו על זבחה, אבל לענין עבודת כוכבים לא (ע"ז ד'ד) ואינה אסורה אלא אס' כן שחט לעבודת כוכבים, שהשחיטה עבד עבודת כוכבים או זרק דמה לעבודת כוכבים (תבחים י). מנין לזובחה בהמה למרקולים. אע"פ שעבודתו דרך ציון לפקלו כבניס ויה עבדו דרך כבוד ולא קרינא ביה איכה יעבדו ואעשה כן, ואפ"ה מנין שהוא חייב תבחים יד. אע"פ שאין עבודתו צוויחה (ע"ז ר"ג). אם אינו ענין לכדרכה. לעבודת כוכבים שעבודתה צוויחה, דהא נפקא לן מאיכה יעבדו (ס"ח) האומר אעבוד כו'. נאחמ מכל השוטים הללו הוי מסית וחייב (קמון טו). הנאי שקלת מעלמא. איכתי כולל, שאין אמת מנא תנאים שמלקו בך, דמוקי הך רמתי ממנייתא חדא כמר וחדא כמר (שבת ג"ג) ולא משתת מנאי דפליגי כהי (פסחים מה) וכע"ז ביצה יט).

ליה ליחייב מיהא כשאר מסית דמחייב דביבורא כשנכמיין לו עדים ואמרו היאך נניח אלהים חיים ונעבוד עלים ואבנים ואם אין חזר צו חייב דהכי משמע ויש לומר דוקא מסית לעבודת כוכבים דשמעי ליה דממשכי בתריה טפי אצל מסית לעצמו לא חשיב מסית כ"כ משום דלא שמעי ליה דאמרי מ"ש איהו מינין ועי"ל דבכולהו שמעתין פליגי בניסת והא דקאמרין לעיל היכא דפלחו כ"ע לא פליגי ר"ל במסית כ"ע לא פליגי דכיון דאי פלחו מחייב על כן יש לחייב המסית דביבוריה במסית לעבודת כוכבים כי פליגי דביבורא בעלמא בניסת כשאמר אין דרבי מאיר סבר דיבורא מילתא הוא ומחייב ניסת ומסיק דניסת לעבודת כוכבים דשמעי ליה אפילו רבי יהודה מודה דמחייב דביבור כי פליגי במסית לעצמו אי מחייב ניסת או לא אצל במסית פשיטא דמחייב דביבורא:

עני. באלוה: אלא בעבודה. עד שאעבדנו דכל כמה דלא פלח ליה אין כאן אכה ושמע וסיפא דמשמע באמירה חייב בשקבלו עליו אלהותו מיד דכיון דאמר אעבוד מסתמא קבליה עליה באלוה אי לא פירש בהדיא שאינו מקבלו עליו אלא בעבודה: **צואו** ועבדוני. עושה את עצמו עבודת כוכבים ומסית בני אדם לעבדו: **מחייב**. מיתה כמסית: **רבי יהודה אומר לעולם אינו חייב**. בשביל דבור בלא מעשה אלא בניסת לעבודת כוכבים ואכה ושמע ואמר אעבוד אלך ואעבוד אצל צאומר צואו ועבדוני פטור אלמא טעמא דרבי יהודה במסית אחרים לעצמו אחרים הוא דהא בניסת חיובי מחייב דביבורא: **מסית לעצמו**. במסית אחרים לעצמו שיעבדוהו אי הוי מסית או לא: **לא שמעי ליה**. שהרי הוא אדם כמותם ואפילו הניסתים לשאר עבודת כוכבים ^ט אין ניסתין לעבוד אדם:

סא:

ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין

מסורת הש"ס

(א) [בס"פ: משומד], (ב) שנת עב: (כריתות ג,א), (ג) ואלמר רש"ש, (ד) היותו ז, (ה) שנת עב: כריתות ג, (ו) בס"פ: משומד, (ז) ז"ל אחר ד"ה ענדה, (ח) ואל דקמני רש"ש, (ט) ושגגו שג רש"ש, (י) בס"פ ליתא הוא, (יא) בס"פ: זלם, (יב) ז"ל בכימות, (יג) ע"י מוס' שנת עב:.

תורה אור השלם

- לא תאבה לו ולא תשמע אליו ולא תחוס עינך עליו ולא תחמל ולא תבסח עליו:

דברים יג ט

- פי יסיתך אחריך בן אפקך או בקך או בקך או אשת יפקך או רעך אשר בנפשך בפתר לאמר נלקח ונעבדה אלהים אחרים אשר לא ידעת אמתה ואבתך:

דברים יג ז

- מאלהי העמים אשר סביבותיכם הקרובים אליך או הרחוקים מנך מצדה הארץ ועד קצה הארץ: דברים יג ח
- לא תשתחוה להם ולא תעבדם פי אנכי ה' אלהיך אל קנא פקד עון אבת על בנים על שלשים ועל רבעים לשנאי:

שמות כ ד

גליון הש"ס

תוס' ד"ה רבא. וי"ט הא דאמר. ע"ל קט' ע"א תורה' הואל וישנו: בא"ד אע"ג דבבבין לבבויי. ע"ל סד ע"א מוס' ד"ה אש"ג:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וטוין כו' ואלמד משוח במשמע:

מוסף רש"י

מטיבותן של קרובים אתה למד מה טיבותן של הרחוקים. כסס שאין ממש בקרובים, כך אין ממש בכחוקים (דברים יג ט). רבי אומר בשגגת מעשה. לחודיה, והכבמים אומרים בהעלם דבר. כלומר עט שגגת מעשה כשאר מצות (הוריות ז,). הרי לבו לשמים. דלי נמי צבית עבודת כוכבים השתחווה לשמים לאו איפורא ענד וליכא מטאת (כריתות ג וכו"ז) שבת עב:, אנדרטא. זורת המלך שעושין לכבוד המלך והשתחוה לה ולא נלם אלהות (שבת עב:).

עין משפמי גר מצוה

קלב א מיי פ"ה מה' עבודת כוכבים הלכה ה:

קלב ב מיי שם פ"ג הלכה ו:

קלה ג ד מיי פמ"ו מה' שגגות הלכה ג: קלו ה מיי שם הלכה

רבא אמר פטור. אע"ג דצפ' בן סורר ומורה (לקמן דף עד). אמר צעזעות כוכבים יהרג ואל יעבור י"ל נהי דחייב למסור עצמו לכתחלה מ"מ היכא דלא מסר את עצמו לא מיחייב מיתה ואין לומר דרבא לטעמיה דלומר צפ' ר' ישמעאל (ע"ז דף גז. וסס) אפי' עבודת

מ"ש איהו מינן דידן ואין דקאמרי אחוכי עליה ומתני' כאן ביחיד הניסת כאן ברבים הניסתים יחיד לא מימלך ושעי בתריה רבים מימלכי ולא טעו בתריה אמר רב יוסף מנא אמינא לה דכתיב ולא תשמע אליו "הא אבה ושמע חייב איתיביה אב"י מי שאני בין ניסת דרבים לניסת יחיד והתניא "כי יסיתך אחיך בן אמך אחד יחיד הניסת ואחר רבים הניסתים והוציא הכתוב יחיד מכלל רבים ורבים מכלל רבים להחמיר על גופו ולהקל על ממונו רבים מכלל יחיד להקל על גופם ולהחמיר על ממונם בהא מילתא הוא דשאני אבל בכל מילי כי הדדי נינהו אלא אמר אב"י כאן בניסת מפי עצמו כאן בניסת מפי אחרים מפי עצמו מימלך מפי אחרים גריר בתרייהו אמר אב"י מנא אמינא לה דכתיב לא תאבה לו ולא תשמע אליו הא אבה ושמע חייב רבא אמר אידי ואידי בניסת מפי אחרים הא דא"ל כך אוכלת כך שותה כך מטיבה כך מריעה הא דלא א"ל כך אוכלת כך שותה כו' אמר רבא מנא אמינא לה דכתיב "מאלהי העמים אשר סביבותיכם הקרובים אליך וגו' מה לי קרובים ומה לי רחוקים הכי קא"ל מטיבותן של קרובים אתה למד מה טיבותן של רחוקים מאי לאו דאמר ליה כך אוכלת כך שותה כך מטיבה כך מריעה ש"מ רב אשי אמר סיפא בישראל "מומר רבינא אמר לא זו אף זו קתני "איתמר העובד עבודת כוכבים מאהבה ומיראה אב"י אמר חייב רבא אמר פטור אב"י אמר חייב בהא פלחה רבא אמר "פטור אי קבליה עליה באלוה אין אי לא לא: סימן עב"ד ישתחו"ה למשי"ח: ואמר אב"י מנא אמינא לה דתנן העובד עבודת כוכבים אחד העובד כו' מאי לאו אחד העובד מאהבה ומיראה ורבא אמר לך לא כדמתרין רבי ירמיה "אמר אב"י מנא אמינא לה דתניא "לא תשתחוו להם להם אי אתה משתחווה אבל אתה משתחווה לאדם כמותך יכול אפילו נעבד כהמן ת"ל "ולא תעבדם והא המן מיראה הוה נעבד ורבא כהמן ולא כהמן כהמן גופיה עבודת כוכבים ולא כהמן דאילו המן מיראה והכא לאו מיראה ואמר אב"י מנא אמינא לה דתניא "כהן משיח בעבודת כוכבים רבי אומר בשגגת מעשה וחכמים אומרים יבהעלם דבר יושיון שבשעירה ביחיד יושיון שאין מביא אשם תלוי "האי שגגת מעשה דעבודת כוכבים ה"ד אי קסבר בית הכנסת הוא והשתחווה לו הרי לבו לשמים אלא דחזא אנדרטא והשתחווה לו אי קבליה עליה באלוה מזיד הוא ואי

מאי שנא איהו. להיות אלוה יותר ממני ואין דקאמר ליה לחוכי עליה: **ומתניסין.** דקשיין אהדדי הכי מתוקמנא רישא דקתני עובד אין אומר לא: **כוכבים הניססים.** דאפילו נתלכו מימלכי והדרי צהו ולא טעו הלכך לא קרינא ציה אבה ושמע וסיפא דמחייב צאבה

ושמע ביחיד הניסת לכיון דנתרצה לכו עמיה למהדר והוא אבה ושמע ורחמנא חייביה: **והוליא הכפוז יחיד מכלל רבים.** וילך ויעבוד וגו' וסקלתם (דברים יז): **ורבים מכלל יחיד.** לדון בסייף הכה תכה (שס יב) דעיר הגדלת: **להחמיר על ממונס.** ושרפת צאש וגו' (שס) אזל יחיד הקל צממונו שלא גזר עליו לאצדו: **מפי עצמו.** שאין אחר מסימו: **מנא אמינא לה.** דצדדורא ניסת מפי אחרים הוא דמחייב: **הא אבה ושמע.** למסימו חייב: **אידי ואידי בניסת מפי אחרים.** ומשכחת לה דלא נתחייב ניסת משום אבה ושמע כגון דלא אמר ליה מסיט שצמיה לעבודת כוכבים כך אוכלת וכן שותה לכיון דלא דע ציה מילתא דשצמיה מהדר קא הדר ציה ולא אבה ושמע: **מנא אמינא לה.** דכי כתוב אבה ושמע צדלומר ליה כך אוכלת וכן שותה משתעי: **דכסיב.** צפרשת מסיט מאלהי העמים אשר סביבותיכם הקרובים אליך או הרחוקים מנך מה לי קרובים ומה לי רחוקים ולמה הזכיר קרוב ורחוק אלא מפני שדרו של מסיט לדבר על עבודת כוכבים רחוקה שאינו מכיר צה ומוציא צפיו השקר ואומר כך אוכלת וכן שותה לפיך לני אומר לך הסתכל צעזעות כוכבים הקרובות לך ומראה שאין צהס ממש ומהן אתה למד טיבן של רחוקים. אלמנא קרא צדלומר ליה כך אוכלת כתוב: **רב אשי אמר סיפא.** דמחייב צדמירה צישראל מומר"ו לכיון דקבל עליה טו לא הדר ציה שהרי הופקר צכך: **רבינא אמר.** לעולם צישראל גמור וכולה ממני צחד טעמנא ומנא רישא עובד וסיפא אומר ולא זו אף זו קתני כלומר ולא עובד צלצד אמרו אלא אף אומר חייב: **מאהבה ומיראה.** מאהבת אדם ומיראת אדם ולא חשבה צלצו צאלהות: **חייב.** צמוזיד וצהתראה צנמיה וצשווג דכצבור מותר לעשות כן חייב צחטואת: **פטור.** צין צמוזיד צין צשווג

דלאו כלום ענד: **אחד העובד.** והלא המוצח והמקטיר עובדין הן אלה הכי קאמר אחד העובד ואפילו מאהבה ומיראה ואחד המוצח לשם אלהות דתנא סיפא לגלויי עליה דרישא דמאהבה ומיראה הוא ואפילו הכי חייב: **דכסייך ר' ירמיה.** אחד העובד כל עבודה שהיא דרכה צכך ואחד המוצח שלא כדרכה ולעולם רישא וסיפא לשם אלהות: "ולא **טענדס.** יתיראה הוא: **נענד כהמן.** שעה עעמו עבודת כוכבים כדלמר צמגילה (דף יט). דאי לא הכי לא הוה מרדכי מתגרה צו והיה כורע ומשתחוה לו: **והא המן.** מיראת המלך הוו פלתי ליה כדכתיב (אסתר א) כי כן צוה לו המלך וקתני דלא: **ודלא כהמן.** דקתני"י יכול אפילו נענד כהמן לאו למיסר מיראה אלא למיסר אדם הנענד לשם עבודת כוכבים שלא מיראה למסגד ליה צסתמא והאי דנקט המן משום דעשה עצמו עבודת כוכבים הוא: **כהן משיח.** אפילו לא נעלם ממנו איסור עבודת כוכבים אלא שגג צמעשה חייב. ואע"ג דצשאר מצות אין מציא קרבן האמור צו אלא א"כ נעלמה ממנו הלכה דכתיב גצי חטאת צבור (ויקרא ד) ונעלם דבר כגון הורו צ"ד שחלצ מותר ועשו ע"י העלמתן דצפר כהן משוח כתוב (שס) לאשמת העם הרי משוח כצבור אפילו הכי צעבודת כוכבים שקרבנו שזה לשאר יחידים דקתני ואילו מחייב צשגגת מעשה צלא העלם דבר. ולקמן מפרש האי שגגת מעשה היכי דמי: **והכ"א.** אף כאלן אינו חייב אלא צהעלם דבר. וצהוריות צפ"ב (דף יא) ילפינן טעמא מקרא: **ושוין שבשעירה ביחיד.** ואפילו לרבנן דלא משוי ליה כשאר יחיד לענין להחייב צלא העלם דבר מודים הן שאין קרבנו צעבודת כוכבים חלוק משאר יחיד שצמציא שעירה דכתיב גצי קרבן עבודת כוכבים צפרשת שלה לך [צמלדבר טו] ואס נפש אחת אחד יחיד ואחד נשיא ואחד משוח (א) משמע ואע"פ ששיא ומשוח חלוקין מן היחידים צשאר מצות שהנשיא מציא שעיר זכר ונאלכ וכהן משוח פרו ונשרף והיחיד מציא כצבה או שעירה צעבודת כוכבים שוין הן: **ושוין שאינו מציא אשם תלוי.** על שום לא הודע צתורה משום דגצי אשם תלוי כתבי (ויקרא ה) על שגגתו אשר שגג משמע מי שצמציא חטאת על הודע דשגגת מעשה מציא אשם תלוי על לא הודע ילא משוח שאין מציא חטאת אלא צהעלם דבר ואשמעינן הכא אפילו לצדי דלמר שיש לך קרבן צהמשוח חייב צשגגת מעשה מודה הוא שאין מציא אשם תלוי. וצמס' הוריות (י): יליף מקרא מדכתבי צאשם תלוי (ויקרא ה) שגגתו שגגתו"י תרי זימני מי שכל חטאו צשגגה ילא משוח שאין כל חטאו צשגגה שהרי צשאר מצות צריך העלם דבר: **שגגת מעשה.** צלא העלם דבר ה"ד: **הרי לבו לשמים.** ולא השתחוה זה לעבודת כוכבים לא מויד ולא שוגג הוא" אלא לשמים שהרי לשמים נתכוין ואפילו היה יודע שזה הצית עבודת כוכבים הוא והוא משתחוה צתוכו לשמים אין כאלן עונש שהרי אף משתחוה לצית הכנסת לא לצית הוא משתחוה אלא למי ששכן שמו עליה: **אלא דחזא אנדרטא ומגיד ליה.** שראה דמות"י שהיו רגילין לעשות צדמות המלך והרואה אותו משתחוה לו לכבוד המלך ופעמים שעובדין אותו וזה ראה אחד שהיה נעבד ולא ידע שהוא נעבד והשתחוה לו: **אי דקצליה עליה צאלוה.** שהשתחוה לו לשם עבודת כוכבים מזיד הוא: ואי

